

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

для студентів

спеціальності **081 Право**

освітньої програми **Право**

освітньо-кваліфікаційного рівня **молодший спеціаліст**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	1589/20
<i>Селат</i> (підпис)	_____
« _____ »	2020 р.

Київ – 2020

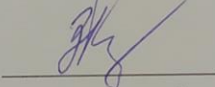
Розробник: Грищенко Л.В., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Грищенко Л.В., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 25 серпня 2020 року № 1

Голова циклової комісії Алла ТАРАСІЮК

Робочу програму перевірено
«26» 08 2020 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора
з навчальної роботи Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __20__ р., протокол №__

на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __20__ р., протокол №__

на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __20__ р., протокол №__

на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	1,5 / 45
Курс	4
Семестр	7
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	1,5
Обсяг годин, в тому числі:	45
Аудиторні	28
Модульний контроль	2
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	15
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Вивчення курсу «Екологічне право», яке значною мірою базується на багатьох законодавчих положеннях інших галузей права і певною мірою доповнює їх, дає можливість студентам засвоїти знання в галузі правового регулювання охорони природи, раціонального використання природних ресурсів.

Метою вивчення цього курсу є отримання студентами необхідних правових знань щодо питання державного управління в галузі природокористування і охорони навколишнього середовища, правового режиму в Україні: земель, лісів, водних ресурсів, атмосферного повітря, тваринного світу, природно-заповідного фонду, рекреаційних та оздоровчих територій.

До основних **завдань** даного курсу можна віднести вміння орієнтуватися в системі екологічного законодавства, знати основні законоположення стосовно порядку природокористування і охорони оточуючого природного середовища, організації управління в галузі природокористування, сплати зборів та інших обов'язкових платежів за використання природних ресурсів. Також студенти повинні орієнтуватися в основних положеннях правового режиму земель сільськогосподарського призначення, земель житлової та громадської забудови, земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та інших ділянок, а також у правовому режимі лісів і земель лісового фонду, вод і земель водного фонду та правовому регулюванні і охороні атмосферного повітря й тваринного світу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти такими **компетенціями**:

- готовність визначати принципи, пріоритети та організаційно-правові механізми, на яких побудована система екологічного права;
- здатність виокремлювати питання, які регулюються екологічним правом, від питань, що регулюються іншими галузями права;
- готовність визначати права та обов'язки основних суб'єктів екологічних правовідносин;
- знання і готовність застосування в практичній діяльності основних положень природноресурсового законодавства;
- готовність скласти перелік державних органів та посадових осіб, які здійснюють природоохоронною діяльністю, визначити їхні права та компетенції;
- здатність визначити та характеризувати джерела екологічного права та підстави здійснення природоохоронної діяльності;
- здатність охарактеризувати основні засади права екологічної безпеки.

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» студент:

- орієнтується в системі сучасного екологічного права;
- відмежовує екологічні правопорушення від інших видів правопорушень;
- знає права, обов'язки та основоположні засади природноресурсового права;
- пояснює і грамотно застосовує основні терміни і поняття екологічного права;
- знає, вміє пояснювати основні засади природоохоронного законодавства;
- знає суб'єктів на яких покладено обов'язки по забезпеченню права екологічної безпеки;
- перераховує, розкриває зміст та особливості основних джерел екологічного права;

4. Структура навчальної дисципліни

	Назва змістових модулів, тем	усього	Розподіл годин між видами роботи					
			Аудиторні					Самостійна
			лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	
Змістовний модуль I. Загальні засади екологічного права.								
1.	Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України.	2	2					
2.	Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.	11	2	2			2	5
	Всього:	13	4	2			2	5
Змістовний модуль II. Особлива частина екологічного права.								
3.	Природоресурсове право.	6	2	2			2	
4.	Природоохоронне право.	9	2	2				5
5.	Право екологічної безпеки.	6	2	2			2	
6.	Атмосфероохоронне право України.	9	2	2				5
	Модульний контроль	2						
	Всього:	32	8	8			4	10
	Всього годин:	45*	12	10			6	15

*із врахуванням МКР

5. Програма навчальної дисципліни.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I. Загальні засади екологічного права.

Лекція 1. Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України (2 год.)

Предмет екологічного права. Методи екологічного права. Імперативи та пріоритети екологічного права. Принципи екологічного права. Функції екологічного права. Поняття та система екологічного права.

Поняття і види об'єктів екологічного права. Співвідношення об'єктів природи та природних ресурсів у системі екологічного права. Поняття джерел екологічного права та їх види. Міжнародно-правові акти у системі джерел екологічного права.

Основні поняття теми: екологічне право, функції екологічного права, об'єкти природи, природні ресурси, навколишнє природне середовище, екологічні стандарти.

Основна література: 1,2,3,5. Додаткова література:1, 18.

Лекція 2. Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення (2 год.)

Становлення інституту екологічних прав та обов'язків громадян. Загальна характеристика екологічних прав та обов'язків громадян. Поняття та види екологічних прав та обов'язків громадян. Право громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Поняття відповідальності в екологічному праві. Види та зміст відповідальності за екологічні правопорушення. Підстави та умови виникнення відповідальності за порушення вимог екологічного законодавства. Правова характеристика екологічних правопорушень та їх класифікація.

Основні поняття теми: еколого-економічні правовідносини, збори за використання природних ресурсів, здійснення природоохоронних заходів, доступ до екологічної інформації, екологічні правопорушення.

Основна література: 1-5 Додаткова література: 2-5, 12,13.

Семінар 1. Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України. Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення. (2 год.)

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. Особлива частина екологічного права.

Лекція 3. Природоресурсове право. (2 год.)

Земельні відносини в системі природоресурсових відносин. Види використання земель. Цільове призначення земель: мета поділу. Поняття надр та корисних копалин, їх класифікація. Поняття та види надрокористування. Суб'єктно-об'єктний склад відносин надрокористування.

Поняття вод та водних об'єктів та їх класифікація. Поняття та види водокористування. Суб'єктно-об'єктний склад відносин водокористування.

Об'єкти рослинного світу: поняття та види. Особливості правового статусу суб'єктів користування об'єктами рослинного світу. Права та обов'язки власників та користувачів об'єктів рослинного світу.

Основні поняття теми: природоресурсові відносини, землі, надра, корисні копалини, водні об'єкти, рослинний світ.

Основна література:2-5. Додаткова література:1, 26

Семінар 2. Природоресурсове право. (2 год.)

Лекція 4. Природоохоронне право. (2 год.)

Поняття правового режиму природно-заповідного фонду як об'єкта правового регулювання, охорони та використання. Склад і класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду за чинним законодавством. Законодавство про природно-заповідний фонд. Поняття, види та склад правовідносин у галузі природно-заповідної охорони. Проблеми становлення та розвитку природно-

заповідного права. Співвідношення природно-заповідного, природоохоронного і екологічного права.

Правовий режим окремих територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Поняття правового режиму національної екологічної мережі як особливого об'єкта правового регулювання, охорони та використання. Склад і класифікація природних територій та об'єктів особливої державної охорони як ключових елементів національної екологічної мережі за чинним законодавством. Законодавство про національну екологічну мережу.

Основні поняття теми: природно-заповідний фонд, природно-заповідна охорона, національна екологічна мережа, виключна морська економічна зона, екологічна безпека.

Основна література: 1-5. Додаткова література:1, 11-17

Семінар 3. Природоохоронне право. (2 год.)

Лекція 5. Право екологічної безпеки. (2 год.)

Поняття екологічної безпеки в процесі здійснення промислово-виробничої та транспортної діяльності: юридична природа та ознаки.

Поняття та джерела екологічного ризику в процесі здійснення промислово-виробничої, транспортної, господарської діяльності та в процесі проектування промислових об'єктів.

Юридична відповідальність за порушення вимог екологічної безпеки.

Основні поняття теми: екологічна безпека, промислово-виробнича та транспортна діяльність, безпека господарської діяльності, проектування промислових об'єктів.

Основна література: 1-5. Додаткова література:1, 9,10.

Семінар 4. Право екологічної безпеки. (2 год.)

Лекція 6. Атмосфероохоронне право України. (2 год.)

Атмосферне повітря, повітряний простір, космос: поняття та співвідношення. Стандартизація та нормування в сфері охорони атмосферного повітря. Особливості управління в сфері використання та охорони атмосферного повітря. Регламентація шумового, радіаційного та інших видів забруднень атмосферного повітря. Відповідальність за порушення законодавства про атмосферне повітря.

Основні поняття теми: атмосферне повітря, повітряний простір, космос, радіаційне забруднення, забруднення.

Основна література: 1-5. Додаткова література:1, 9,10.

Семінар 5. Атмосфероохоронне право України. (2 год.)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студентів	Максимальна кількість балів за один вид роботи	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1. Відвідування лекцій	1	3	3	3	3
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	1	1	4	4
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	2	10	2	10
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	1	10	4	40
5. Виконання модульної контрольної роботи	25			1	25
Всього	72	8	24	15	82
Максимальна кількість балів		106			
Коефіцієнт		1,06			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії їх оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України.	5
2	Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.	5
3	Природоресурсове право. Природоохоронне право.	5
4	Право екологічної безпеки. Атмосфероохоронне право України.	5
	Разом:	20 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 15 балів

Виконання практичного завдання – 10 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами проміжного контролю. Результати заліків оцінюються за стобальною шкалою відповідно до кількості набраних балів, і оголошуються на останньому практичному, семінарському чи лабораторному занятті. Оцінка виставляється за умови, коли студент успішно виконав усі види робіт для проміжного контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі невиконання окремих обов'язкових видів робіт з об'єктивних причин, студент повинен виконати їх і прозвітуватись у строк до останнього семінарського (практичного, лабораторного) заняття. Час та порядок виконання робіт і звітування визначає викладач. Якщо за результатами проміжного контролю під час вивчення навчальної дисципліни студент набрав менше ніж 35 балів, то для одержання заліку він має пройти повторний курс вивчення відповідної навчальної дисципліни.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	100-90	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

7. Навчально-методична картка дисципліни «Екологічне право»

Разом: 45 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 10 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 15 год., підсумковий контроль – 2 год.

Модуль	Модуль I.			Модуль II.						
Назва модуля	Загальні засади екологічного права.			Особлива частина екологічного права.						
Дата				3		4		5		6
Лекції	1	2								
Теми лекцій	Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України.	Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.		Природоресурсове право.		Природоохоронне право		Право екологічної безпеки		Атмосфероохоронне право України
Теми семінарських занять			Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України. Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.		Природоресурсове право.		Природоохоронне право.	Право екологічної безпеки.		Атмосфероохоронне право України
Поточний контроль										Контрольна робота
Підсумковий контроль	залік									

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Екологічне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / за ред. І. І. Каракаша. – Одеса: Фенікс, 2012. – 788 с.
2. Екологічне право України. Загальна частина: навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Шуміло. – Х. : ХНУВС, 2010. – 292 с.
3. Екологічне право України. Особлива частина: навч. посіб. / О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), В. А. Зуєв, І. В. Бригадир та ін. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 432 с.
4. Екологічне право: підруч. / Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого”; за ред. А. П. Гетьмана. – Х.: Право, 2013. – 432 с.
5. Костицький В. В. Екологічне право України: підруч. / В. В. Костицький. – Дрогобич: Коло, 2012. – 360 с.

Додаткова література:

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року //Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.;
2. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. //Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 36. - Ст. 340.
3. Лісовий кодекс України в редакції Закону України від 8 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. - №21. Ст. 170.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР.– 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
5. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40. – Ст. 492.
9. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.
10. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
11. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” в редакції Закону України від 21.06.2001 р. //Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 48. - Ст. 252.
12. Закон України “Про рослинний світ” від 09.04.1999 р. //Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 22-23. Ст.198.
13. Закон України “Про тваринний світ” від 13.12.2001 р. //Відомості Верховної Ради України.- 2002. - № 14. - Ст. 97.
14. Закон України “Про безпечність та якість харчових продуктів” в редакції Закону України від 5 вересня 2005 р. //Офіційний вісник України. – 2005. - № 42. - Ст. 2641.
15. Закон України “Про питну воду та питне водопостачання” від 10.01.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002.- № 6. - Ст. 223.
16. Закон України “Про екологічну мережу України” //Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 45. - Ст. 502.
17. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
18. Андрейцев В. І. Актуальні проблеми екологічного права: новітні доктрини: ретроспективний аналіз та погляд у майбутнє / В. І. Андрейцев / матеріали доповіді Міжнар. круглого столу “Актуальні пробл. еколог. права”. – Д.: Нац. гірн. ун-т, 2010. – 153 с.

19. Водне право України: навч. посіб. / В. О. Процевський, О. М. Шуміло. – К. : Центр учб. л-ри, 2012. – 176 с.
20. Гвоздик П. О. Джерела екологічного права: моногр. / відп. ред. Н. Р. Малишева. – К. : Алерта, 2012. – 304 с.
21. Ковтун О. М. Правова охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: навч. посіб. / О. М. Ковтун. – К.: Прецедент, 2010. – 229 с.
22. Комарницький В. М. Організаційно-правові питання спеціального природокористування: моногр. / В. М. Комарницький. – Луганськ: ЛДУВС, 2010. – 192 с.
23. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб./ М. В. Краснова. – К.: Алерта, 2012. – 216 с.
24. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: моногр. / П. Ф. Кулинич. – К.: Логос, 2011. – 688 с.
25. Правові форми екологічного контролю: навч. посіб./М. В. Краснова, Е. В. Позняк, Т. П. Коваленко та ін.; за ред. М. В. Краснової. – К.: Алерта, 2012. – 760 с.
26. Шем'яков О. П. Правове регулювання використання та охорони надр в Україні: проблеми теорії, застосування і розвитку законодавства: моногр. / О. П. Шем'яков, І. В. Хохлова. – Донецьк: Донбас, 2011. – 515 с.
27. Шеховцов В. В. Правове регулювання права приватної власності на об'єкти тваринного світу в Україні: моногр. / В. В. Шеховцов; за наук. ред. А. П. Гетьмана. – Х.: ФІНН, 2010. – 200 с.

9. Додаткові ресурси

<http://portal.rada.gov.ua/> - офіційний сайт Верховної Ради України. Містить всю законодавчу базу України, є зручним для пошуку необхідних законодавчих актів (розділ «Законодавство»).

http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/06-Ekolog_pravo-Ryabec.pdf

Рябець К. А. Екологічне право України: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 438 с.

<http://uristinfo.net/ekologicheskoe-pravo/270-ekologichne-pravo-ukrayini-getman-shulga.html>

Екологічне право України. Підручник / За редакцією професорів А. П. Гетьмана і М. В. Шульги. Затверджено Міністерством освіти і науки України як підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів – Х., Право, 2009. – 327 с.

http://zaochka.net/books_p_1_p_2_p_.html

Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. - К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. - 720 с.

http://lib.mdpu.org.ua/e-book/ekol_pravo/ecolog_pravo.pdf

Кодекс України про надра

<http://dei.gov.ua/menyu-4/kodeksi-ukrajini/554-kodeks-ukrajini-pro-nadra.html>

Лісовий кодекс України

<http://dei.gov.ua/menyu-4/kodeksi-ukrajini/553-lisovij-kodeks-ukrajini.html>

Водний кодекс України

<http://dei.gov.ua/menyu-4/kodeksi-ukrajini/552-vodnij-kodeks-ukrajini.html>

Земельний кодекс України

<http://dei.gov.ua/menyu-4/kodeksi-ukrajini/551-zemelnij-kodeks-ukrajini.html>